

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

SANAYİ, HİZMETLER VE TARIM KOMİSYONU

TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKASI VE YÖNETİMİNE İLİŞKİN TÜSİAD GÖRÜŞÜ

20 Şubat 2009

TS/SHT/2009-007

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Türkiye’de İklim Değişikliği Politikası ve Yönetimine İlişkin TÜSİAD Görüşü

Çevre ve iklim değişikliği ile mücadele politikası, yatırım alanları, dış ticaret, yerel yönetimler, sağlık, sanayileşme, bölgesel kalkınma ve tüketici hakları gibi çok çeşitli alanları ilgilendiren bir konudur. Çevre ve iklim değişikliği politikalarının sanayici açısından önemi ise ulusal ve uluslararası pazarlardaki rekabet gücüne etkisi ve çevreyle dost bir ekonomik kalkınmadır.

İklim Değişikliği ve Türkiye

- Türkiye bulunduğu coğrafya itibari ile beklenen iklim değişikliği etkilerine karşı son derece kırılgan bir ülke durumundadır. 2030 yılında Türkiye’nin Kuzeydoğusu dışında kalan kısmı kuru ve sıcak bir iklim etkisi altına girmesi, buharlaşmanın artması, yağışların mevsimsel dağılımlarının ve şiddetinin değişmesi ve kar örtüsünün azalması beklenmektedir. Özellikle, yağışlarda meydana gelecek olan değişim tarım ve gıda üretimi için gerekli olan su temini üzerinde olumsuz sonuçlar yaratacak ve bu sektörde fiyatların yükselmesine yol açacaktır. Şehirlerde içme suyu sıkıntısı ve su kalitesinde sorunların yaşanması da kuvvetle muhtemeldir.
- 2006 yılı sonu yapılan son değerlendirmeler Türkiye’de CO2 artışının ciddi bir seviyeye geldiğini göstermektedir. Türkiye’nin toplam sera gazı emisyonları 2006 yılı sonu itibariyle 330 Mtonu aşmıştır. Buna göre 1990-2006 artış oranı %95’e yükselmiştir. Burada en büyük pay %78 ile enerji sektörüne aittir. Eğer bu şekilde devam edilirse birinci yükümlülük periyodu sonunda, yani 2012 yılında, CO₂ emisyonlarının 450-500 milyon ton arasında olması kaçınılmazdır.

Türkiye’nin Kyoto Protokolü’ne Taraf Olması

- 1/597 esas sayılı "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne Yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" 5 Şubat 2009 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda onaylandı. 2012 sonrası süreci kapsayacak yeni bir uluslararası iklim değişikliği anlaşması, 2009 yılının Aralık ayında Kopenhag’da yapılacak 15. Taraflar Toplantısı’nda şekillenecektir. Türkiye’nin iklim değişikliği ile müzakere sürecine etkin katılımı ve kendi özel koşulları dahilinde karar alınması açısından, Kyoto Protokolü’ne taraf olması son derece önemli bir adımdır. Kyoto Protokolü’ne taraf olunması, 2012 sonrası iklim değişikliği ile mücadele müzakerelerinde Türkiye’nin elini kuvvetlendirecektir.
- Avrupa Birliği’ne tam üyelik sürecinde önemli bir şart olan ve 1.1.2008 tarihinde birinci fazı başlayan Kyoto Protokolü’ne ancak 2009 yılında taraf olan ülkemizin herhangi bir emisyon azaltma yükümlülüğü bulunmamaktadır.
- Kyoto Protokolü kabul edildiği tarihte henüz İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne taraf olmayan Türkiye sera gazı azaltım yükümlülüğü bulunmadığı için EK –B listesinde yer almamıştır. Bu nedenle de bir Ek-1 ülkesi olan Türkiye Protokolün birinci fazı sonu olan 31.12. 2012 tarihine kadar Gönüllü Emisyon Azaltma mekanizması uygulaması olan VER dışında kalan esnek mekanizmalardan da yararlanamayacaktır.

- Gelişmekte olan ülkemizde iklim değişiminin etkisini azaltma tartışmalarında odak noktası sera gazı emisyonlarının azaltılması olacaktır. İklim değişimine adaptasyon ise son derece karmaşık ve çok taraflı bir konudur.
- Bu süreçte, Türkiye'den taraf ülke olarak CO₂ emisyonlarının azaltımı konusunda hedef belirlemesi beklenecektir. İspanya, Portekiz, Yunanistan gibi ülkelerin emisyon artış stratejilerini başlangıçta bildirmeleri Türkiye'nin giderek hızla artan sera gazı emisyonları için belirli bir artış senaryosunu kabul ettirebilmesini kolaylaştıracak bir etken gibi düşünülebilir.
- Bu gelişmelerin ışığında henüz yanıtları bulunamayan soruların başında kalkınmakta olan ülkelerin azaltma konusunda ne yapacakları gelmektedir. Bu durumun daha uzun süre önemini koruyacağı anlaşılmaktadır. Protokolün hem adaptasyon çalışmaları hem de emisyon azaltma programı ile başta enerji sektörü ve sanayi olmak üzere ekonominin belli başlı bütün sektörlerini etkileyeceği açıktır.

İklim değişikliği ile mücadelede Türkiye'nin yapması gerekenler;

- Plansız sanayileşme ve kentleşme sonucunda ortaya çıkan sera gazlarındaki artışa karşı ülkemizin, bir an önce, global, bölgesel ve ulusal gelişmeleri dikkate alan kapsamlı çalışmaları başlatması gerekmektedir. Bu çerçevede, sanayi-çevre dengesini koruyacak etkin bir iklim değişikliği stratejisine ihtiyaç duymaktadır. Küresel iklim değişikliği için ulusal bir adaptasyon stratejisi ve bu stratejiyle uyumlu bir eylem planı hazırlaması gerekmektedir. Bu bağlamda, 28 Şubat-1Mart tarihleri arasında Çevre ve Orman Bakanlığı önderliğinde gerçekleştirilecek "*Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi*" Çalışması son derece önem arz etmektedir.
- Türkiye'de iklim değişimi ile mücadeleyi adaptasyon ve sera gazı emisyon azaltım programı altında değerlendirmek gerekmektedir. Adaptasyon politikaları için su kaynaklarının yönetimi, taşkınların önlenmesi, arazi kullanımı öncelikleri ve kırsal alanları belirlenmeli ve sektörel planlamayı göze alan bir program uygulanmalıdır.
- 2012 sonrası uluslararası iklim değişikliği müzakereleri çerçevesinde güvenilir veri ve bilgiye dayanarak güçlü bir müzakere pozisyonu oluşturulması gerekmektedir. Bu müzakerelerde, ülkemizin sanayi ve gelişmişlik düzeyi göz önünde bulundurularak sürdürülebilir kalkınmamızı ve refahımızı tehlikeye atacak taahhütlerden kaçınılmalıdır.
- Güvenilir veri ve bilgiye dayanan müzakere pozisyonu oluşturulması için tüm paydaşlarla işbirliği halinde çalışılmalıdır.
- Bilgi ve verinin hangi metod, kriter ve yöntem ile sağlandığına ve adaptasyon sürecinin nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin olarak bu konuda daha tecrübeli olan ülkelere danışmanlık ve mali destek alınması için çalışmalar yapılmalıdır.
- İklim değişikliğine ilişkin uluslararası müzakerelere diğer ülkelerin nasıl hazırlandıkları incelenmeli ve Türkiye'nin pozisyonuna ve yapısına uygun ülkelere işbirliği olanakları araştırılmalıdır.
- Küresel ısınmanın ekonomik etkileri göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye'de iklim değişikliğinin ekonomik, sosyal ve beşeri etkilerinin tespitine yönelik envanter ve altyapı

geliştirme projeleriyle ortaya çıkacak güvenilir veri ve bilgilere dayanarak uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde ülkemizin çıkarlarına uygun bir pozisyon alınabilecektir. Bu çerçevede, DPT tarafından başlatılan “*Küresel Isınma Alanında Rasyonel Adımların Tespiti Projesi*”nin ülkemizin iklim değişikliği politikalarına büyük katkı sağlayacaktır.

- 2012 Kyoto Birinci Dönemi sonrasında iklim değişiminin anlaşılması için anahtar konu “finans” olacaktır. Dünya ülkelerinin yaşadığı ekonomik krizin bu konunun önemini daha da arttırmaktadır. İçinde bulunduğumuz derin ekonomik krizi aşmanın bir yolu da sürdürülebilir yeni bir üretim modelinin benimsenmesidir.
- Kalkınmakta olan ülkelerde iklim değişimi adaptasyon çalışmaları için ulusal politika enstrümanları yeni kalkınma fırsatları yaratabilecektir. Yeni iş alanları ve istihdam imkanı önemli seviyelere çıkabilecektir. Örneğin Almanya’da 2020 yılına kadar 500,000 yeni istihdam beklenmektedir. Bu çerçevede, ülkemizdeki mevcut istihdam potansiyeli değerlendirilmeli ve yeni iş imkanları yarabilecek kapasite geliştirilmelidir.
- İnovasyon ve temiz teknolojiler önümüzdeki dönemde emisyon azaltımı için önem taşımaktadır. Enerjinin tasarrufu ve verimli kullanımıyla ilgili etkinlikler ve çalışmalar, yeni ve yenilenebilir enerji teknolojileriyle birlikte, Türkiye’nin yararlanabileceği politika araçlarının ve teknolojik olanakların başında gelmektedir. Bu alandaki kapasitemiz araştırılmalı ve ar-ge faaliyetleri desteklenmelidir.
- İklim değişimi ile mücadele programı altında özellikle mühendislik, rüzgar ve güneş enerjisi, yalıtım malzemeleri ve benzeri konularda yapılacak yatırımların yanı sıra enerji sektöründe önemli azalmalar beklenmelidir. Türkiye’de enerji sektöründe Sanayide AB Çevre Mevzuatına uyum anlamında atılacak adımların bir kısmı aynı zamanda Kyoto Protokolü için de yapılması gerekenleri kapsamaktadır. Bu çerçevede entegre bir yaklaşım ile politikalar yürütülmelidir
- Türkiye’nin iklim değişikliği konusunda yasal ve idari kapasite geliştirilmeli ve yenilen koşul ve ihtiyaçlara göre yeniden şekillendirilmelidir.
- 2012 yılı sonuna kadar esneklik mekanizmalarından faydalanamayacak ancak gönüllü karbon mekanizmasından yararlanabilecektir. Bu çerçevede, gönüllü karbon mekanizmalarına ilişkin kurumsal ve yasal altyapı çalışmaları yapılmalı, emisyon hesaplanması ve kaydına ilişkin işlemler yasal mevzuat çerçevesinde uyumlaştırılmalıdır.

3-4 Mart 2009 Norveç ve Danimarka ziyaretleri;

Norveç ve Danimarka gibi iklim değişikliği ile mücadele konusunda teknolojik ve ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin yanı sıra Türkiye’nin sanayi ve ekonomik yapısına yakın ülkelerin de ziyaret edilmesi ve istişarelerde bulunulması önem arz etmektedir. Norveç ve Danimarka’nın halen sera gazı emisyonlarının seviyeleri sırası ile 50 ve 70 Milyon ton civarındadır ve sanayi emisyonları %3-4 civarındadır. Dolayısıyla, emisyon profilleri Türkiye ile herhangi bir benzerliği bulunmayan ülkelerdeki politika ve uygulamaların Türkiye’de örnek alınması ve uygulanması ekonomik ve snai kalkınmamız açısından sorun teşkil edebilecektir. Almanya ve İngiltere’nin yanı sıra emisyon artımları olan İspanya, Portekiz, İtalya gibi ülkelerin tecrübelerinin de değerlendirilmesi Türkiye’nin iklim değişikliği politikalarına katkı sağlayabilecektir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında;

Gelişmekte olan Türk Sanayisi için enerji ihtiyacı ve bu artış ile beraberinde karbon dioksit emisyonlarının azaltılması bugün için mümkün görülmemektedir. Ancak Türkiye, Kyoto Protokolüne taraf ülke olarak, iklim değişiminin adaptasyon stratejilerini başarı ile uygulayan ve sürdürülebilir kalkınma için hedeflerini yeniden belirleyen, yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştiren, enerji sektöründe teknik verimliliği arttıran, mevcut kömüre dayalı enerji santrallerini rehabilite eden, orman alanlarını arttıran, enerji verimliliği ve karbon yoğunluğunun etkisini göz önüne alan ve en önemlisi de eski anlayışları geride bırakacak bir Emisyon Azaltım programını başarı ile uygulayan bir ülke olmak durumundadır.

TÜSİAD'ın Çevre ve İklim Değişikliğine İlişkin Faaliyetleri

TÜSİAD, 1995 yılından beri faaliyet gösteren Çevre Çalışma Grubu aracılığıyla çevre konusunda aktif olarak çalışmalarına devam etmektedir. Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda çevre konusunda daha çok çalışması ve kapsamlı, gerçekçi ve işlevsel bir strateji izlemesi gerekliliğinin bilincinde olan TÜSİAD, üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye çalışmaktadır. TÜSİAD, çevre, iklim değişikliği ile mücadele ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar yapmaktadır.

TÜSİAD, iklim değişikliği politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında ilgili tüm paydaş ve kamu kuruluşları ile işbirliği halinde çalışma arzusundadır.

TÜSİAD, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekretaryası'na "İş Dünyası ve Sanayi Sivil Toplum Kuruluşu" alanında Türkiye'den ilk akredite kuruluş olarak Aralık 2008'de Polonya'da gerçekleşen 14. Taraflar Toplantısına katıldı.

UNDP-Türkiye, Çevre ve Orman Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı işbirliği ile yürütülen "*Türkiye'de İklim Değişikliği Yönetimine ilişkin Kapasite Geliştirme Projesi*"ne TÜSİAD da taraftır ve destek olmaktadır.

TÜSİAD kamu kurumlarınca yürütülen aşağıdaki projeleri takip etmekte ve katkı sağlamaktadır;

- Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi Projesi, Çevre ve Orman Bakanlığı
- Küresel Isınma Alanında Rasyonel Adımların Tespiti Projesi, DPT
- Rio Sözleşmeleri Kapsamında Türkiye'nin Kapasitesinin Değerlendirilmesi Projesi, Çevre ve Orman Bakanlığı

TÜSİAD'ın çevre konusundaki raporları;

- “Türkiye’de Su Yönetiminin Durumu: Sorunlar ve Öneriler” Raporu, 2008
- “Şebeke Suyu Hizmetlerinde Özel Sektör Katılımı: Dünya Uygulamaları Işığında Türkiye için Model Tartışması” Raporu, 2008
- “Sanayide AB Çevre Mevzuatına Uyum” Raporu, 2007
- Çocuklar için çevre kitapları – 4 adet, 2007
- "Şirketlerin Yeni Yönetim Aracı: Çevresel Muhasebe" Raporu, 2005
- Avrupa Birliği Çevre Mevzuatına Uyum Süreci, 2002

TÜSİAD'ın çevre konusundaki seminerleri;

- Sürdürülebilir Su Yönetimi Toplantısı, 2008
- ÇOB-UNDP-TÜSİAD İklim Değişikliği ve İş Dünyası Toplantısı, 2008
- TÜSİAD-BASİFED "AB Sürecinde Çevre" Konferansı, 2008
- UNDP-TÜSİAD Karbon Finansı Semineri 2008
- İklim Değişikliği: Türk Tarımı ve Gıda Sektörü Semineri, 2007
- Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre" Semineri, 2007
- Büyük Menderes Havzası Kirliliği, Etkileri ve Çözüm Önerileri Semineri, 2006